

Teemakuvaukset

7.8.2 Sosiaaliturvajärjestelmien seurantamekanismit hyvinvointitalouden näkökulmasta.	2
7.13 Koronakriisin vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon (VN/22240/2020)	4
10. Muut	8
10.2.2 Kansainvälisen kaupan kehityssuunnat ja talouden suhdanneherkkyys	8

7. Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi

7.8.2 Sosiaaliturvajärjestelmien seurantamekanismit hyvinvointitalouden näkökulmasta

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 150 000 €

Aikajänne: 01/2021-06/2022

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmassa todetaan, että hallitus käynnistää sosiaaliturvauudistuksen. Uudistus valmistellaan tutkimusperusteisesti parlamentaarisessa komiteassa ja valmistelu tehdään laaja-alaisesti eri alojen asiantuntemusta hyödyntäen. Tämän tutkimus- ja selvityshankkeen tarkoituksena on tukea sosiaaliturvan uudistamistyötä tuottamalla uutta tietoa.

Viime vuosina on kansainvälisesti mm. OECD:n ja EU:n toimesta nostettu esiin hyvinvointitaloudellinen näkökulma päätöksentekoon. Eri maissa (Uusi-Seelanti, Islanti, Skotlanti ym.) julkisessa taloudenpidossa on korostettu sitä, että budjettitoimien tehtävänä on kokonaisyhyvinvointia (taloudellinen, sosiaalinen, terveydellinen, kestävä kehitys ym.) parantavien toimenpiteiden toteuttaminen. Myös Suomessa hyvinvointitaloudellinen näkökulma on ollut esillä esim. siten, että Suomen EU-puheenjohtajakauden aikana Euroopan Neuvosto hyväksyi hyvinvointitaloutta koskevat päätelmät (ks. Euroopan Unionin neuvosto 2019). Laajan hyvinvointikäsitteen huomioiminen sopivilla ja riittäväillä indikaattoreilla sekä hyvinvointibudjetoinnin ottaminen osaksi sosiaaliturvan uudistamista ovat tärkeitä elementtejä hyvinvointitalousajattelun konkretisoimisessa käytännön työksi.

Tämän VN TEAS -hankkeen tarkoituksena on ensimmäiseksi luoda käytössä olevien kirjallisuus-, tilasto- ym. aineistojen avulla kokonaiskuva keskeisimmistä eri maissa (n. 3-5 maata) käytössä olevista hyvinvointitalouden seurantamekanismeista. Toisena tutkimustehtävänä on selvittää ensimmäisen tutkimustehtävän perusteella, millaisilla hyvinvointia tarkastelevilla indikaattoreilla on eri maissa saatu syötteitä tietoon perustuvan päätöksenteon tueksi erityisesti sosiaaliturvan uudistamistyön näkökulmasta.

Indikaattorien tulisi olla luonteeltaan sellaisia, että niiden pohjalta voidaan tarvittaessa tehdä vaikuttavuusanalyyseja sekä arvioida julkisen sektorin sosiaaliturvatoimien kustannustehokkuutta eri aikaväleillä (lyhyt – keskipitkä – pitkä). Tehtävänä on myös arvioida käytössä olevien muiden kuin sosiaalista tai taloudellista hyvinvointia mittaavien indikaattoreiden, kuten kestävän kehityksen mittareiden, soveltuvuutta sosiaaliturvajärjestelmän kehittämiseen. Kolmantena tutkimustehtävänä hanketoteuttajien tulee analysoida edellisten tutkimustehtävien pohjalta millainen hyvinvointitalouden ohjausmalli (tai vaihtoehtoisia malleja) voitaisiin ottaa Suomessa käyttöön.

Hyvinvointitalouden ohjausmalli tarkoittaa erilaisista indikaattoreista koostuvaa ”työkalua”, jota voidaan hyödyntää sosiaaliturvajärjestelmän vaikuttavuuden arvioinnissa.

Tutkimuskysymykset:

- Millaisia hyvinvointitalouden seurantamekanismeja on käytössä eri maissa?
- Millaisten prosessien kautta hyvinvointitalouden mittareita on eri maissa asetettu?
 - o Milloin mittareita on otettu käyttöön? (osana kv. sopimuksia, sisäisen lainsäädännön tarpeisiin jne.)
 - o Mikä taho on eri maissa vastuussa mittarien suunnittelusta?
 - o Mikä taho seuraa/käyttää mittareita?
 - o Millaisten mekanismien kautta esim. lainsäädännössä reagoidaan mittareiden muuttuneisiin tuloksiin?
- Onko tarkasteltavista maista löydettävissä sellaisia hyvinvointitalouden indikaattoreita, jotka parhaiten mittaavat hyvinvoinnin lisäämiseen tähtäävän toiminnan vaikuttavuutta (hyvinvoinnin muutokset väestöryhmien sisällä/välillä, alueelliset erot, kestävä kasvu, inklusiivisuus jne.)? Minkälaisia nämä indikaattorit ovat?
- Onko löydettävissä indikaattoreita, joilla voidaan tarkastella sosiaaliturvajärjestelmän toiminnan kustannustehokkuutta eri aikaväleillä?
- Onko löydettävissä sellaisia hyvinvointitalouden ohjausmalleja, joita voidaan hyödyntää sosiaaliturvajärjestelmän vaikuttavuuden arvioinnissa?

Viitteet

Euroopan Unionin neuvosto (2019) [Ehdotus neuvoston päätelmiksi hyvinvointitaloudesta](#). Bryssel, 17.10.2019.

Kytkeä valtioneuvoston päätöksentekoon ja valmisteluun:

Tietotarve kytkeytyy pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman strategisen tavoitteen ”Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi” – kohtaan 3.6.2. Sosiaaliturvan uudistaminen. Hankkeen tuloksia tullaan hyödyntämään sosiaaliturvauudistusta valmistelevan parlamentaarisen komitean työssä. Hankkeessa tuotetaan tutkimuspohjaista tietoa siitä, millaisia hyvinvointitalousajatteluun perustuvia toimintatapoja hyvinvoinnin seurantaan ja mittaamiseen on käytössä muissa maissa ja miten näiden maiden hyviä käytäntöjä voidaan siirtää osaksi suomalaista sosiaaliturvajärjestelmän uudistustyötä.

Hankkeella on myös yhtymäkohtia Euroopan Neuvoston hyvinvointitalouspäätelmiin, jotka hyväksyttiin Suomen EU-puheenjohtajuuskauden aikana.

Raportointi:

Suomenkielinen loppuraportti

7.13 Koronakriisin vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon (VN/22240/2020)

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 250 000 €

Aikajänne: 12/2020 – 05/2022

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Hankkeen tavoitteena on tehdä laaja-alainen selvitys koronakriisin terveydellisistä, taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista sukupuoliin yhteiskunnassa sekä hyvinvointivaikutuksista työpaikoilla. Selvityksessä on tarkoituksena huomioida niin lyhyen kuin pitkän aikavälin vaikutuksia. Sukupuoli, etninen tausta, vammaisuus, sosioekonominen asema ja ikä ovat esimerkkejä erottavista tekijöistä, joiden vuoksi kriisillä ja siihen liittyvillä toimenpiteillä on erilaisia vaikutuksia eri ihmisryhmiin (Ks. Valtioneuvosto 2020). Selvityksessä käytetään mahdollisuuksien mukaan intersektionaalista tarkastelutapaa eli sukupuolen ohella huomioidaan mm. ikä, etninen tausta, asuinpaikka, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen, koulutus, vähemmistöryhmään kuulumisen jne. Huomiotta ei jätetä myöskään erityisen haavoittuvassa asemassa koronakriisin aikana olevia. Selvityshankkeen on tarkoitus myös kartoittaa hallituksen vuonna 2020 Covid-19-pandemiaan ja sen hoitoon liittyvien toimien (rajoitustoimet, tukipaketit jne.) työhyvinvointi- ja sukupuolivaikutuksia. Tarkastelun tulee kattaa myös eri työelämätoimijoiden tuottaman, työpaikkojen koronakriisistä selviytymiseen liittyvän tiedon ja toimintaohjeiden saavutettavuuden ja vaikuttavuuden tarkastelu.

Suomessa sekä koronavirukseen sairastuneissa, että menehtyneissä on suunnilleen yhtä paljon naisia ja miehiä. Yli 70-vuotiaille keväällä annetut suositukset kontaktien välttämisestä ja hoivakotien vierailurajoitukset kohdistuivat naisten pidemmän keskimääräisen elinajan vuoksi useammin naisiin kuin miehiin. Toisin kuin edelliset talouskriisit, koronakriisissä lomautukset ja työttömyys kohdistuivat ensimmäisenä palvelusektoriin, naisiin ja ikäryhmistä eniten 25–34-vuotiaisiin. Varsinkin naisvaltaisilla matkailu- ja ravitsemusaloilla kriisin vaikutus oli välitön. Kelan työttömyysetuuksia hakivat kriisin alussa erityisesti nuoret, vähemmän koulutetut 20–24-vuotiaat naiset. Palvelualat ovat tärkeitä myös ulkomaalaistaustaisten ja vammaisten henkilöiden työllistäjinä. Koronakriisi tuo entistä kirkkaammin esiin Suomelle tyypillisen työmarkkinoiden ja koulutuksen voimakkaan sukupuolenmukaisen jakautumisen.

Samanaikaisesti kun Covid-19-pandemia aiheuttaa monille työnteon yllättävän loppumisen, joillakin aloilla työn kuormittavuus on lisääntynyt. Näin on tapahtunut esimerkiksi terveys- ja vanhushoivapalveluissa sekä monissa muissa hoito- ja hoivapalveluissa. Taustalla on pitempi-aikainen suunta naisten jaksamisongelmien lisääntymisessä, erityisesti naisvaltaisella kunta-alalla (80% työntekijöistä naisia). Keväällä monilla aloilla työntekijöistä suuri osa siirtyi lyhyellä varoitusaikalla etätöihin. Kaikissa ammattiteissä etätö ei ole mahdollista, vaan työntekoa on jatkettava tartuntariskistä huolimatta. Työolotutkimuksen mukaan työ koetaan aiempaa kiireisemmäksi ja raskaammaksi, psyykkiset oireet ovat lisääntyneet alle 45-vuotiailla naisilla (Sutela ym. 2019). Työntekijöiden kokemaa lisäkuormaa on selvitettävä

ja tietoa päätöksenteon tueksi tarvitaan pian, jotta löydetään toimivia ratkaisuja, palvelujen laatu säilyy eikä työvoimapula yhteiskunnan kannalta kriittisillä aloilla kasva nykyistä suuremmaksi.

Koronapandemian vaikutukset ulottuvat myös hoivan jakautumiseen perheissä. Suuressa osassa lapsiperheistä koulu- ja päiväkotikäiset lapset jäivät keväällä 2020 kotiin. Hoivan ja kotityön epätasainen jakautuminen lisääntyi kevään aikana monessa perheessä. Kirkon Tutkimuskeskuksen kyselyn (Salomäki 2020) mukaan naiset olivat tuolloin miehiä kuormituneempia. Eniten huolenaiheita oli yksinhuoltajilla ja alle 30-vuotiailla. Koronakriisi vaikutti myös omaishoitoperheisiin monien tukipalvelujen loppuessa. Valtaosa omaishoitajista on naisia ja yli puolet yli 65-vuotiaita. Myös niissä, jotka hoitavat säännöllisesti toisessa taloudessa asuvia omaisiaan, on naisia enemmän kuin miehiä (Sutela ym. 2019).

Lähisuhde- ja perheväkivalta on jo ennen kriisiä ollut Suomessa yleistä. Poliisin kotihälytykset lisääntyivät koronakriisin alettua. Kuitenkaan yhteydenotot esimerkiksi turvakoteihin eivät lisääntyneet, eivätkä opettajat etäopetuksessa entiseen tapaan voineet havainnoida lasten hyvinvointia ja tarttua tarvittaessa asiaan. Tämä herättää kysymyksen, jääkö poikkeusoloissa lapsiin ja naisiin kohdistuva väkivalta entistä enemmän piiloon. On myös epäselvää, missä määrin auttamisjärjestelmä on pystynyt vastaamaan tarpeisiin tilanteissa, joissa kotoa poistuminen on vaikeaa ja väkivallan tekijä on lähes koko ajan läsnä.

Sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kannalta varhaiskasvatus- ja hoivapalvelut ovat aivan keskeisiä. Ne mahdollistavat vanhempien työssäkäynnin eri elämäntilanteissa ja tasoittavat perhetaustasta johtuvia oppimisen eroja lapsilla. Erityisesti nuoret aikuiset ja lapset ovat kokeneet kuormitusta ja yksinäisyyttä. Pelko koulutuksesta ja työelämästä puutoamiseen on vaivannut monia. Normaalioloissakin yläkouluikäisten tyttöjen ahdistuneisuus on poikia suurempaa. Etäopetuksen aikana ”kadonneiden” koululaisten joukosta tulisi hankkia lisää tietoa valtakunnallisesti ja selvittää muun muassa, missä määrin ongelma koskee jo ennestään syrjäytymisvaarassa olevia poikia. Koronakriisi vaikutti keväällä myös korkeakoulujen, yliopistojen ja aikuisopiskelijoihin. Monissa yliopistoissa ja korkeakouluissa etäopetus jatkuu vielä syksylläkin pääasiallisena opiskelumuotona.

Hallitus päätti lyhyessä ajassa koronakriisin alettua taloudellisiin ongelmiin joutuneiden yritysten tukemisesta. Tukien kohdentumisella nais- ja miesvaltaisille aloille on lyhyen ja pidemmän aikavälin vaikutuksia yritysten selviämiseen, työllistämismahdollisuuksiin ja sitä kautta myös naisten ja miesten työmarkkina-asemaan. Sukupuolivaikutusten arvioimiseksi on olemassa vakiintuneita käytäntöjä, jotka tulisi ottaa täysmääräisesti käyttöön. Edellisissä talouskriiseissä elvytys- ja leikkaustoimien sukupuolivaikutusten arviointia on tehty suhteellisen vähän, nyt niiden tarkastelu on tärkeää. Budjetin sukupuolivaikutuksia on arvioitu ja menetelmiä on kehitetty mm. Tasa-arvoa talousarvioon- hankkeessa (Elomäki & Ylöstalo 2018).

Aihepiiriä käsitteleviä kanainvälisiä vertaisarvioituja tutkimusartikkeleja on julkaistu jonkun verran. Eri maissa tehdyistä tutkimuksista saadaan hyödyllistä tietoa mutta tulosten sovel-

taminen suoraan Suomeen ei ole aina mahdollista. Muun muassa erot yhteiskuntaraken- teissa, työmarkkinoissa, koulutus- ja sosiaaliturvajärjestelmissä sekä koronapandemian ai- kaisissa toimissa ovat eri maiden välillä merkittäviä. Siksi aihepiiristä tarvitaan kiireesti myös kansallista tutkimus- ja selvitystietoa. Hankkeelta edellytetään monitieteistä ja -me- netelmäistä lähestymistapaa.

Tutkimuskysymykset:

- Miten koronakriisi on vaikuttanut miesten ja naisten terveyteen välittömästi (sairastuneet, kuolleisuus) ja välillisesti (koronan aiheuttaman hoitovaje sukupuolittain)? Tarkastelussa tulee ottaa huomioon mm. ikä, sosioekonominen asema, koulutus, ammattiala, etninen tausta.
- Miten koronakriisi on jo vaikuttanut ja miten sen arvioidaan vaikuttavan jatkossa työllisyyteen ja työmarkkina-asemaan naisilla ja miehillä? Millaisia sukupuolivaikutuksia lisääntyneellä etätyöllä on? Tarkastelussa tulee ottaa huomioon mm. ikä, sosioekonominen asema, koulutus, ammatti, työsuhteen tyyppi, etninen tausta, alue.
- Mitkä nais- ja miesryhmät ovat olleet erityisen haavoittuvassa asemassa koronakriisin aikana? Tarkastelussa tulee ottaa huomioon mm. ikä, sosioekonominen asema, koulutus, ammatti, etninen tausta.
- Millaisia vaikutuksia kriisillä on työhyvinvointiin ja jaksamiseen eri aloilla? Millaisin keinoin yritykset ovat vastanneet nopeasti muuttuneeseen tilanteeseen?
- Miten vuonna 2020 yrityksille ja yksinyrittäjille suunnatut tuet ovat kohdistuneet nais- ja miesvaltaisille aloille/naisille miehille?
- Minkälaisia sukupuolittuneita vaikutuksia koronakriisin aikana, vuonna 2020 tehdyillä ja tehtävillä talouspoliittisilla päätöksillä voidaan arvioida olevan (esim. lisäbudjetit)?
- Onko koronakriisillä lyhyt- tai pitkäaikaisia vaikutuksia hoivan jakautumiseen ja stressiin perheissä? Minkälaisia vaikutuksia yksihuoltajaperheisiin on havaittavissa?
- Minkälaisia vaikutuksia koronakriisillä on naisiin kohdistuvaan väkivaltaan ja perheväkivaltaan sekä palveluihin hakeutumiseen?
- Mitä tiedetään koronakriisin vaikutuksista koululaisten ja opiskelijoiden koulunkäyntiin, oppimisen edellytyksiin, hyvinvointiin ja terveyteen eri sukupuolilla? Tarkastelu kohdistuu eri koulutusasteille ja ikäryhmiin ja siinä otetaan huomioon mm. perheen sosioekonominen asema, oppilaan/opiskelijan maahanmuuttajatausta.
- Miten kansallinen tietotuotanto kuten tilastointi ja erilaiset selvitykset sekä raportit soveltuvat koronan sukupuolivaikutusten arviointiin? Millä tavalla tiedontuotantoa on tarpeen kehittää sukupuolivaikutusten arvioinnin näkökulmasta paremmaksi?

- Kysymyksiä voidaan tarvittaessa täydentää ja tarkentaa yhdessä toteuttajan kanssa ohjausryhmätyössä.

Viitteet

Elomäki, Anna & Ylöstalo, Hanna (toim.) (2018) [Tasa-arvoa talousarvioon – talousarvion sukupuolivaikutusten arviointi ja sukupuolitietoinen budjetointi](#). Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 58/2018. Syyskuu 2018.

Salomäki, Hanna (2020) [Suomalaisten henkinen kriisinkestävyys. Huolenaiheet ja turvallisuutta tuovat tekijät koronakriisissä](#). Raportti 8.4.2020. Kirkon tutkimuskeskus.

Sutela, Hanna, Pärnänen, Anna & Keyriläinen, Marianne (2019) [Digiajan työelämä – työolotutkimuksen tuloksia 1977-2018](#). Tilastokeskus, Helsinki, 2019.

Valtioneuvosto (2020) [Hyvinvoinnin ja tasa-arvon vahvistaminen koronakriisin aikana ja sen jälkeen](#). Valtioneuvoston julkaisuja 2020:19.

Kytkentä valtioneuvoston päätöksentekoon ja valmisteluun:

Hankkeen tuloksia hyödynnetään koronapandemian aikaisten ja jälkeisten toimien suunnittelussa ja toimeenpanossa, koskien muun muassa terveyden edistämiseen, eriarvoistumiskehityksen estämiseen, työllisyyden parantamiseen, työhyvinvointiongelmien korjaamiseen ja talouden vakauttamiseen liittyviä toimenpiteitä. Tavoitteena on, että pandemian ja sen jälkihoidon aikaiset poliittiset, taloudelliset ja sosiaaliset linjaukset tehdään entistä kattavamman ja laadukkaampana sukupuoli- ja työhyvinvointivaikutuksia koskevaan analyysin pohjautuen. Tämä on edellytys työllisyyden, työelämän resilienssin ja työn tuottavuuden lisäämiselle sekä sukupuolten tasa-arvoa edistävälle politiikalle yhteiskunnan eri alueilla.

Hanke liittyy hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan, joka hyväksyttiin 25.6.2020 valtioneuvoston periaatepäätöksenä ja johon sisältyy seuraava toimenpide: 7.8. Tehdään laaja-alainen selvitys/tutkimus koronakriisin terveydellisistä, taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista sukupuoliin lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

Raportointi:

Loppuraportti tehdään suomenkielellä sisältäen ruotsin- ja englanninkieliset tiivistelmät. Lisäksi hankkeen kuluessa julkaistaan tiiviissä muodossa selvityksen tuloksia (Policy Brief).

10. Muut

10.2.2 Kansainvälisen kaupan kehityssuunnat ja talouden suhdanneherkkyys

Käytettävissä olevan määrärahan yläraja: 150 000 €

Aikajänne: 11/2020-9/2021

Tietotarpeen tausta ja tarvekuvaus perusteluineen:

Koronapandemiaan liittyvä talouskriisi on nostanut esiin Suomen talouden voimakkaan riippuvuuden kansainvälisistä suhdanteista ja siihen liittyvän haavoittuvuuden globaalin talouden häiriöille. Merkittävä osa kriisin negatiivisista talousvaikutuksista Suomessa liittyy kansainväliseen vaihdantaan ja vientimarkkinoiden heikentyneisiin näkymiin. Ulkomaankaupan rakenteen ja erityisesti investointihyödykkeisiin painottuvan viennin on yleisesti arveltu pidentävän ja syventävän kriisistä aiheutuvaa talouden taantumaa Suomessa. Toisaalta palveluiden osuus Suomen viennistä on erityisesti arvonlisäpohjaisesti tarkasteltuna kasvanut viime vuosina tuntuvasti, mikä on saattanut osaltaan muuttaa viennin suhdanneriippuvuutta.

Samaan aikaan on noussut esiin huoli kriisin vaikutuksesta vapaan kansainvälisen vaihdannan edellytyksiin. Yhtäältä kriisi on tuonut esiin globaalien arvoketjujen haavoittuvuuden ja kyvyn siirtää myös negatiivisia shokkeja maasta toiseen. Toisaalta kriisin on nähty tarjoavan mahdollisuuksia erilaisten protektionististen suuntausten vahvistumiseen mm. kansallisen huoltovarmuuden nimissä (ks. esim. OECD 2020a). Tämä on erityisen huolestuttavaa tilanteessa, jossa jo muutoinkin mm. suurvaltojen intressiritiriitoihin liittyen protektionismi on globaalisti ollut nousussa ja pienten maiden kannalta edullinen, monenkeskinen kaupan esteiden vähentäminen on ollut jäissä.

Hankkeessa tarkastellaan koronakriisin vaikutuksia tuotannon kansainvälisiin arvoketjuihin ja Suomen aseoitumiseen niissä. Tarkastelussa on otettava huomioon paitsi kriisin vaikutus myös muut kansainvälisen kaupan rakenteeseen ja näkymiin vaikuttavat tekijät kuten teknologian kehitys, geopolitiikka sekä ilmastonmuutos ja siihen vastaaminen. Analyysin pohjana voidaan hyödyntää mm. tuoretta OECD:n ja Tilastokeskuksen hankkeen havaintoja (OECD 2020b). Samalla analysoidaan Suomen talouden poikkeuksellisen suhdanneherkkyyden taustalla olevia syitä ja rakenteita sekä niissä mahdollisesti esim. viennin palveluvaltaistumisen myötä tapahtuneita muutoksia. Tarkastelun aikahorisontti on eteenpäin katsova ja pyrkii arvioimaan sekä lähitulevaisuuden että pidemmän ajan kehityssuuntia. Analyysin ohella hanke tuottaa suosituksia siitä, miten kansallisilla ja EU-tason politiikkatoimilla voidaan vähentää talouden suhdanneherkkyyttä, vahvistaa talouden resilienssiä ja huolehtia siitä, että ulkomaankauppa jatkossakin tuottaa mahdollisimman paljon hyvinvointia Suomeen.

Hankkeelta odotetaan paitsi laadullista myös kvantitatiivista analyysiä mm. näköpiirissä olevien muutosten suuruusluokista sekä Suomen talouden suhdanneherkkyydestä. Arvo-

ketjujen ja niiden kokonaistaloudellisen merkityksen arvioimiseen soveltunee parhaiten arvonalisäpohjainen tarkastelu, jossa hyödynnetään monikansallista panos-tuotosaineistoa. Koronakriisin vaikutusten ja näköpiirissä olevien kehityssuuntien huomioon ottaminen edellyttää myös tuoreempiin havaintoihin perustuvaa aineistoanalyysia ja skenaarioiden muodostamista niiden pohjalta. Yrityskohtaisten aineistojen hyödyntäminen voi tuottaa arvokasta lisätietoa ja olla tarpeen esim. palveluviennin suhdanneherkkyyden arvioimisessa. Koko talouden suhdanneherkkyyden analyysi edellyttänee vertailua sekä relevantteihin verrokkimaihin että omaan historiaan.

Tutkimuskysymykset:

- Miten koronakriisi on heijastunut tuotannon kansainvälisiin arvoketjuihin ja millaisia pysyvämpiä vaikutuksia sillä voidaan arvioida olevan arvoketjujen näkökulmasta?
- Mitkä tekijät puoltavat arvoketjujen lyhentymistä ja muuttumista vähemmän kansainväliseksi? Mitkä näköpiirissä olevat tekijät vaikuttavat mahdollisesti toiseen suuntaan eli tukevat arvoketjujen pilkkoutumista ja kansainvälistymistä?
- Mitkä ovat kriisin ohella muita kansainvälisen vaihdannan määrään ja rakenteeseen vaikuttavia tekijöitä ja mitä niiden vaikutuksesta voidaan sanoa erityisesti Suomen näkökulmasta?
- Mitkä talouden ja etenkin ulkomaisen vaihdannan erityispiirteet ovat olennaisesti vaikuttaneet koronakriisin syvyyteen ja kestoon Suomessa?
- Voidaanko Suomen taloutta pitää erityisen haavoittuvana koronakriisin kaltaisille ulkoisille shokeille?
- Ovatko havaittavissa tai näköpiirissä olevat kehityssuunnat kuten viennin palveluvaltaistuminen jo vähentäneet/vähentämässä Suomen talouden haavoittuvuutta?
- Millä tavoin talouden resilienssiä voitaisiin (erityisesti ulkoisen vaihdannan osalta) vahvistaa?

Viitteet

OECD (2020a) [COVID-19 and global value chains: Policy options to build more resilient production networks](#). OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19). June 3, 2020.

OECD (2020b) [Globalisation in Finland: Granular insights into the impact on businesses and employment](#). OECD and Statistics Finland 2020.

Kytkeä valtioneuvoston päätöksentekoon ja valmisteluun:

Hanke palvelee erityisesti talousneuvoston tietotarpeita ja sitä hyödynnetään neuvoston ohjelman toteutuksessa. Hankkeen tulokset ovat myös muiden ministeriöiden hyödynnettävissä mm. elinkeino- ja kauppapolitiikan valmistelun tukena sekä pohdittaessa keinoja talouden resilienssin vahvistamiseksi.

Hanke palvelee talouden ns. jälleenrakentamista kriisin jälkeen ja tukee osaltaan myös hallitusohjelman keskeisten tavoitteiden kuten korkean työllisyysasteen saavuttamista uudessa tilanteessa.

Raportointi:

Hankkeessa tuotetaan loppuraportti valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan ohjeistuksen mukaisesti. Loppuraportin lisäksi tuotetaan mahdollisesti laajempi englanninkielinen tiivistelmä.